

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO OBRT.

Licijska knjižnica,
Ljubljana

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradišče štev. 17/1. — Dopolni se ne vračajo. — Štev. pri čekovnem uradu v Ljubljani 11.953. — Štev. telefona 552. — Letna naročnina za ozemlje SHS: letno D 60.—, za pol leta D 30.—, za četrt leta D 15.—, mesečno D 5.—, za inozemstvo D 90.—. — Plača in toži se v Ljubljani

LETO V.

LJUBLJANA, dne 26. avgusta 1922.

STEV. 99.

List stane od 1. marca 1922:

celoletno Din 75.—, t. j. (K 300.—);
polletno Din. 37.50, t. j. (K 150.—);
četrtletno Din. 18.75, t. j. (K 75.—);
mesečno Din. 6.25, t. j. (K 25.—).

Boj draginji.

Na spomlad se je začel naš dinar lepo popravljati, cene moke in zrnja so začele lezti navzdol in mislili smo, da bo začela ponehavati draginja, saj boljšanje valute in padanje cen moki sta prva predpogoja za to. Ali v tem pričakovanju smo se hudo varali in v okolnostih in pojavih, katere bi po pravilnem mišljenju morale biti predznaki občega nižanja cen in zahtev, se je delavna sila znatno podražila.

Povod in vzgled višjim zahtevam so dali ravno narodni poslanci, kateri so v teh okolnostih znatno podražili svojo »delavnost«, ker so si zvišali dnevnic od 120 na 180 dinarjev dnevno. Kot protipostavko tej poslaniški dnevnic postavimo dnevno 50 Din uradnika, ki potuje v Beograd. Uradnik, ki se zadržuje v Beogradu morda nekaj dni in mora seveda v hotelu plačevati sobo, mora izhajati s 50 dinarji, poslanec pa ki se, ali bi se moral stalno zadrževati v Beogradu in ima tedaj stalno stanovanje, se lahko abonira na hrano, rabi 180 dinarjev dnevno!

Vzgledu poslancev je sledilo seveda nemudoma tako socialno navdahnjeno delavstvo in je takoj zahtevalo višje mezde, zahteva še danes in teh zahtev in navijanja ne bo konec, čeravno je pri nas delavna sila najdražja. V maju t. l., ko je dobival pri nas kvalificiran delavec tedensko do 1800 kron, je dobival v Nemčiji najboljši kvalificiran delavec do 1100 mark. Valuti sta bili takrat enakovredni.

Seveda ni zaostal s svojimi zahtevami kmet in vsi tisti, ki imajo opravka s kmečkimi pridelki, so zopet začeli popravljati cene tem pridelkom navzgor. Jugoslavija je najdražja država. Začetkom preteklega meseca je stal pri nas kg kruha 24 kron, v Nemčiji pa 12 in pol marke, čeravno je bila takrat marka že pod našo K.

Vedno višje mezdne zahteve ne bodo ponehale pri nas, dokler bo skoraj vsaka druga hiša krčma. Pijača je neizmerno draga, po krčmarskih kletah se vsa skvari in vendar se pri nas največ popije in čuda, nihče se ne pritožuje ne nad draginjo in ne nad slabo kakovostjo pijače.

Val draginje je tako močan, da resno ogroža obstoj širokih slojev.

Da bi preplašene množice nekoliko pomirili, so začeli udarjati na veliki boben ministri in napovedujejo hud boj draginji. Veselili bi se teh borilcev proti draginji, ako bi nas izkušnja ne izmodrila in nam pokazala, da ta boj ministrov ni odkritosrčen, ampak samo maska njihovega delu. Izkušnja nas uči, da so bili ministri nahujsi kričarji proti draginji, kadar so sami dali povod novemu porastu draginje! In tako je tudi tokrat. Gospodje na ministrskih stolicah so ravno ob času, ko vse tarna in ječi, občutno zvišali razne pristojbine, carinski aggio od 600 na 700% pri oca-

rinjenju blaga in pa trošarino na najpotrebnejše predmete življenja in sicer: za 1 kg na sladkor 4 krone, na kavo 8 kron, na petrolej 4 krone itd. Sladkor, kavo, petrolej danes rabi največji revež in ravno ta revež je znova hudo obdačen. (Tako da plača konzument pri vsakem kg kave 28 K, sladkorju 31 K, petroleju 16 K, soli 8 K itd. samo državnih pristojbin).

Da maskirajo to povišanje, so gospodje ministri začeli vpiti proti draginji, hočejo s svojim ropotanjem premotiti revnega konzumenta, ki bo videl radi trošarine višje cene v trgovini in mislil bo, da je zopet trgovec iz svojega povišal cene.

Ministri tudi obljublajo, da se bodo vmešavali v trgovino, da bodo omejili izvoz itd. Ali do sedaj je bilo še vselej vsako vmešavanje vlade v trgovino kvarno in tako bo tudi sedaj. —

Draginje ne bodo omilili, saj so jo ojačili sami z raznimi trošarinami, nadavki in pristojbinami, v trgovini bodo pa ostale radi tega višje cene in končno bode zopet konzument dolžil trgovca, da je povišal cene.

Povejte konzumentu, zakaj je sladkor, kava, petrolej in drugo zopet dražje, povejte, da je boj ministrov proti draginji neodkritosrčen, le slepljenje konzumenta, ker vlada je s trošarinami znatno podražila najnujnejše življenske predmete najrevnejšega konsumenta.

Avstrijska kriza.

Zvezi kancelar avstrijske republike dr. Seipel je odpotoval v inozemstvo, v Prago in Berlin, da se z vodilnimi čehoslovaškimi in nemškimi državniki razgovori o obupnem stanju Avstrije, kjer v mestih narašča beda in se širi malodušnost, ter jim pove svoje misli o rešitvi »senžermenske žrtve«. Njegova deviza je, izreči nedvoumno, da stoji Avstrija pred alternativno popolnega gospodarskega in socialnega poloma ali pa izpremembe teritorialnih razmer srednjeevropskih držav. Avstrija torej preti sedaj oficijelno s priklopitvijo k nemški državi. Avstrijski časopisi sami označujejo to parolo za pogrešno in povdarjajo, da je čas, opustiti neplodno politikovanje in igranje s sličnimi krilaticami, ki samo zastirajo bridkost dejanskih razmer in resničnih potreb težko preizkušenega ljudstva, ter da je baš dandanes treba staviti v prvo vrsto gospodarske težave, s katerimi se bori Avstrija, in skušati, kot protiutež za tudi prav neugodni položaj čehoslovaške republike, ki ji je dvig njene valute ustvaril splošno industrijsko stagnacijo in mnogoštevilne izpore, doseči primerne uspehe. Dunajsko časopisje povdarja, da je Avstrija že dovolj zamudila z utopističnimi sanjami o donavski konfederaciji in o priključitvi k nemški državi, ter zahteva, naj zdaj vendarle že napoči doba trenejšega državnega vodstva. Zato svetuje zveznemu kancelarju, naj pri svojih sedanjih inozemskih obiskih problema avstrijske nesreče ne zavede na priljubljeni politični kolovoz, ampak naj ostane v okviru resničnih in neodložljivih gospodarskih zahtev zemlje.

Argumentacija avstrijske žurnalistike se nam zdi pravilna. Kakor je vsled padca avstrijske krone uvoz surovin in druga dobava iz inozemstva postala v Avstriji malone nemogoča, ter avstrijski industrijalec in importer enostavno ne vesta več izhoda iz nastopajoče brezvrednosti krone, tudi čehoslovaška industrijska produkcija vsled naglega in občutnega dviga svoje krone ne more več izvažati v Nemčijo — velikanske zaloge koksa so se nagromadile v revirskih skladiščih — in tudi drugam ne. Da se ta situacija izkoristi, kličejo dunajski časopisi svojemu zveznemu kancelarju na pot v inozemstvo, je sedaj priložnost. Seveda pod pogojem, da čehoslovaška republika kot gospodarsko močnejši del prizna Avstriji ugodne plačilne in kreditne pogoje. Uspeh kancelarjeve akcije bomo videli.

Protidraginjski ukrepi

V zadnjem času je vsled neugodnih poročil o letošnji žetvi draginja v taki meri narasla, da je vlada smatrala za svojo najnujnejšo dolžnost, da takoj ukrene potrebne mere za njeno zmanjšanje v znosnejši okvir. Poseben ministrski odbor in nato ministrski svet sta sklenila, v to svrhu odpraviti uvozno carino za žitarice ter prav izdatno zvišati izvozno carino za najvažnejše življenske potrebščine, moko, prašiče in mast. — Vlada upa s temi sredstvi zaježiti draginjski val in ga tudi s pomočjo prvega obroka ameriškega dolarskega posojila zavrniti v normalnejšo strugo. Vsled dospelosti navedenega prvega obroka razpolaga namreč finančni minister s približno dvema milijardama kron, s katerimi omogoča importerjem dobavo deviz, ki jih je bilo dosedaj dobiti samo iz izkupičkov izvoza. Na ta način, upajo v Beogradu, bo istočasno z dvigom dinarja enakomerno tudi ponehala draginja ali se vsaj primerno omilila.

Tem odredbam stojimo vsled svojih dosedanjih izkušenj nekam skeptično nasproti in le neradi upamo na izdatnejše zboljšanje sedanjih neznosnih razmer, ki so posebno javne nemeščence in druge šibkejše konzumente pritirale v obupno situacijo. Tudi ako sedaj obstoji možnost, da se cene žitaricam vsled carine prostega uvoza izjednačijo s svetskimi carinami, ki so po večini nižje, vendar vsled dezolatnih prometnih razmer ne pričakujemo mnogo učinka vladnih ukrepov proti draginji. Baš sedaj preti Sloveniji resna prehranjevalna kriza, ne toliko vsled pomanjkanja žita in moke, kot vsled zastajanja živilskih transportov na posameznih postajah, posebno v Brodu na Savi ter na progi Virovitica—Belovar—Zagreb, kar nam nehotе vsiljuje misel na obstoječo pasivno rezistenco železničarjev, v veliki meri pa tudi vsled rigoroznega stališča železniškega ravnateljstva v Subotici, ki enostavno odklanja prepustitev zaprtih vagonov za prevoz moke iz vojvodinskih mlinov v Slovenijo. Po naših informacijah je mesto Sarajevo za svoje aprovizijske namene le z največjo težavo, s pomočjo energične intervencije pokrajinske uprave za Bosno in Hercegovino pri subotičkem ravnateljstvu, moglo izvesti pre-

voz moke iz Vojvodine v Bosno. Isti položaj je v Sloveniji, ki ima tozadevno neugodnejšo lego. Protidraginjski ukrepi vlade izgubljajo mnogo na svoji učinkovitosti, ker istočasno hira promet, vendar jih je z zadoščenjem pozdravljati, ker pomenijo prelom z dosedanjim politikom veleagrarnih krogov Jugoslavije.

Obrtništvo in stavke.

Na zborovanju slovenskega obrtništva, ki se je vršilo v Celju dne 20. t. m., je načelnik Zveze obrtnih združenj v Ljubljani, g. Eng. Franchetti predložil sledečo predstavko, ki se naj vpošlje na vsa kompetentna ministrstva, zakonodajnemu odboru ter klubom političnih strank.

Eden izmed glavnih temeljev zdravega razvoja obrtništva je vzdrževanje dobrih odnošajev med obrtniki in delavci. Od sporazumnega delovanja delodajalcev z delojemalci in nasprotno, ni odvisen samo gnoten položaj delodajalcev in delojemalcev, ampak od tega odvisi tudi splošen razvoj vsega obrtništva. Kakor peša vsako posamezno podjetje, kjer vladajo napete razmere med obrtniki in njihovimi delavci, niti da bo rodilo dobre sadove, niti da se bo moglo uspešno razvijati, tako bi bilo tudi zaman pričakovati, da se povsne celokupen obrtniški stan na višjo stopnjo, ako se ne postavi razmerje med obrtniki in delavci na bazo medsebojnega sporazuma, na bazo, na kateri bosta korakala obrtnik in delavec na potu napredka v medsebojnem dobrem sporazumu, kjer bodo moči enega spopolnjevale moči drugega.

Za vzdrževanje dobrih odnošajev med obrtniki in delavci, za ustanovitev trdne podlage za medsebojni sporazum je v prvi vrsti poklicana drž. oblast, ker gre tu za eminentne interese države same.

Med zakoni, ki so bili izdani od ministrstva za socialno politiko, se je edino v zakonu o zaščiti delavcev z dne 14. junija 1922 in tudi tam samo mimogrede dotaknilo tega vprašanja, ki bi pa zaslužilo največje pozornosti s strani naše zakonodaje. — Zakon o zaščiti delavstva govori o poglavju o delavskih zaupnikih, da je njih naloga (§ 109, c), da vplivajo na vzdrževanje dobrih odnošajev med delavci in delojemalci, da (č) skrbje, da se delodajalci in delavci strogo drže vseh kolektivnih in individualnih delavnih pogodb in da (d) posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa v onih, ki se tičejo mezd (plač), da se taki spori poravnajo izlepa; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretela stavka, zahtevajo zaupniki posredovanja držav. pristojnih oblastev.

Ta zakonska določila so za tako važno vprašanje, kakor je ravno ureditev medsebojnih odnošajev med delodajalci in delojemalci nezadostna in je nujno potrebno, da se izpopolnijo.

Kako je ureditev tega vprašanja nujne važnosti, dokazujejo v dovolj jasni meri dejstva, da se baš v zadnjih časih v izvanredni meri množijo stavke, ki so v kvar delodajalcem in delojemalcem, a katerih težke posledice

dice občuti najbolj država sama, ker se s tem proces gospodarske osamosvojitve samo ovira in zavlačuje. Pokazalo se je, da so se stavke začele že večkrat samo zbog nesporazuma med eno in drugo stranko, ali zbog tako malenkostnih razlogov, ki bi se dali zlahka premostiti tudi brez stavke.

Nepobitno dejstvo je tudi, da se uprav iza časa, ko so se v naši zakonodaji začele reforme na socialno-političnem polju, stavke in napetost med delodajalci in delojemalci množijo, namesto, da bi se ta napetost ublažila in razmerje spravilo v popolno soglasje.

Naši novi socialno-politični zakoni nimajo gotovo namena, da bi našemu gospodarstvu škodovali, ali ga celo uničili, zato je pa neobhodno potrebno, da se tudi, ako je imel zakonodajalec pri naših reformah pred očmi samo zaščito interesov ene kaste, ta zaščita ne vrši na škodo in račun druge kaste, kajti v tem se propast med enim slojem in drugim na umeten način samo še poveča in postaja razmerje še bolj nevzdržno.

Naloga delavskih zaupnikov, katere volijo delavci iz svoje sredine, bi sestojala v glavnem v tem, da se spori, zlasti oni, ki se tičejo mezd, poravnajo izlepa ter da se potom njih posredovanja izognejo stavke. Pokazalo se je pa, kakor je bilo že prej rečeno, da se baš izza časa, ko so stopila ta določila v moč, stavke celo množijo. Ker je ta položaj nevzdržen in postaja z dneva v dan slabši, ter grozi obrtništvu, uprav sedaj, ko bi moral sleherni državljan zastaviti vse svoje moči za najbolj intenzivno, produktivno delo, zbog vedno bolj in bolj se množecih stavk velika nevarnost, da ga spravi do popolnega propada, zahtevamo:

I. Da se potom pravilnika k zakonu o zaščiti delavcev, odstavek o delavskih zaupnikih izpopolni v toliko, da bo to zakonsko določilo svoj namen, to je vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in njihovimi delodajalci, res tudi doseglo. To bo pa le tedaj mogoče, ako bodo vodili posredništvo nepristranski ljudje oziroma odbori, ki bodo voljeni s strani delodajalcev in delojemalcev. Le na tak način sestavljeni odbori morejo jamčiti za uspešno posredovanje. — Sklepi takih mešanih odborov naj bi imeli obvezno moč za obe stranki.

II. Naj bi nadalje pravilnik vseboval tudi določila, da se brez predhodnega posredovanja odborov stavke ne smejo začeti. Izvršitev tega določila naj bi bila zajamčena potom primernih kazenskih določil.

III. Da se v prihodnje vsi zakoni, ki so združeni s tako globoko segajočimi posledicami za naše celokupno gospodarsko življenje, kakor jih ima ravno zakon o zaščiti delavcev z dne 14. junija 1922, izdajo samo v

sporazumu z ministrstvom za trgovino in industrijo, ki v vsakem primeru pred končno kompilacijo zakona, zahtevati izjave merodajnih gospodarskih organizacij. Določila, ki imajo take posledice za razvoj obrtništvu, kakor jih vsebujejo določila zakona o zaščiti delavcev spadajo v resort ministrstva za trgovino in industrijo in se nikakor ne smejo izdati brez predhodne izjave gospodarskih korporacij.

IV. Da se pri vseh zakonskih ukrepih na polju socialne politike imajo v vidu tudi interesi samostojnih obrtnikov. Obrtniki upoštevajo in cenijo vsak korak, katerega napravi naša zakonodaja za zboljšanje bodisi gospodarskega, socialnega ali kulturnega položaja našega delavstva, odločno pa ugovarjajo, da se to vrši na račun že itak zatiranega obrtniškega stanu.

M. Savić:

Naša industrija in obrti.

XXXIII. Pridobivanje loja od goveda, ovc in koz.

Dobro pitani stajin vol iz predela Požarevac, - Svilajnac, oplemenjena rasa, v živi teži 600—650 kg tehtan po tem, ko 24 ur ni nič jedel, da 95—100 kg surovega loja. Naša stara rasa dobro rejenih užitkih volov daje 30—40 kg surovega loja pri živi teži 350—400 kg. Stajen krave beograjskih mlekarjev, ki so polšvicarske rase, dajejo pitane pri živi teži do 600 kg, okrog 40—50 kg loja in 260 do 300 kg mesa. Takih krav se kolje letno v Beogradu okrog 200 glav. Pridobivanje čistega loja iz surovega loja je odvisno od tega, ali je bilo govedo dobro pitano od vrste težkih volov, ali je bilo dobro rejeno od lažjih volov ali od srednje rejenih volov. Od 100 kg surovega zrelega loja stajskih volov se dobi 73% toplenega loja od 100 kg surovega loja, od dobro rejenih lažjih volov do 65% in od 100 kg surovega loja srednje rejenih volov se dobi 50% toplenega loja.

Rejen salanski jarec v Pirotu, Matejevcu in Prizrenu daje 9 kg surovega loja, navadni rejeni jarec pa 4 kg. Kozica daje isto množino po svoji velikosti. Gorski salanski jarci tehtajo živi 56 do 60 kg in imajo okrog 45 kg mesa, navadni jarec pa okrog 30 kg. Od 100 kg salanskega jarcjega surovega loja se dobi 80% toplenega loja in od surovega loja navadnega jarca pa 75%. Dobro rejen rezan oven da do 6 kg loja, navadni oven in ovca, ako so rejeni, do 2 kg. Sirov ovčji loj od rezanega ovna da do 80%, od navadnega ovna in ovce pa 65% toplenega loja.

Loj se v Beogradu najpreje razseka na kose, potem pa se prekuha z vodo v kotlu in se loj pozajema, nato se preostanek dene v drugi 500 literški

kotel, doda posodo sode od 30 VE in skuha, potem se loj izvleče ter odstrani mrene, ki se vržejo proč. Dokler se je v Beogradu klalo za izvoz, se je pridobivalo mnogo loja ter se je lahko mislil na produkcijo margarina pri nas. Loj se je tedaj izvažal v Temešvar, kjer se je predelaval v margarin. Preje in po tej dobi se uporablja to, kar se pridobi loja, v kolikor ga mesarji sami ne porabijo za mešanje z mastjo, za proizvodnjo mila in ga ni niti zadosti. Zato bi bilo treba pri klavnih naših večjih mest zgraditi tovarne za margarin, kar bi prišlo v dobro našemu muslimanskemu prebivalstvu. Do 9 let se je klalo mnogo ovc in koz na jesen v tako zvanih salinah in so se tako nahajala v Beogradu, Kladovu, Pirotu in Soko-Banji itd. V teh salinah so prodajali glavo, jetra, stegna in kožo, ostali del pa se je skuhal za loj a drugo se je vrglo proč. Ko se je zmanjšalo število drobnice in pocenil loj ter začelo bolje prodajati živo živino v Turčijo, je ta posel prenehal.

Loj od drobnice se je pridobival tudi v mestih, kjer se je drobnica klala za suho meso, kakor v Prizrenu Velesu. Kemanovem itd., pa se je loj prodajal surov muslimanom, ki so ga rabili za kuhanje jedi. Glava, jetra, vrane in srce so se kuhali, nato razrezali na kose in se v loju pražili, ter so začinjeno dajali takozvano «kavurno», ki se je še v 80—90 letih držala kot izvozni predmet iz Uzič v Beograd. Vsled druginje živine pa je prenehal tudi ta način izkoriščanja.

XXXIV. Predelava črev in izvoz predelanih črev.

Živinska čreva se predeluje, to je se čistijo, nasolijo, sušijo in na ta način pripravljajo za uporabo za izdelavo klobas ali pa se konzervirajo za nadaljno predelavo. Tako pripravljane se vrši po celi državi, izvzemši Črno goro, kjer so čreva ne shranijo, marveč se vržejo proč. Čreva se predelujejo v produkte, kakor so strune za muzikalne instrumente, niti za šivanje ran, konopce in vrvice sa stroje, v kožice za kovanje zlatega lista in za belo kožico za zavezovanje parfemskih steklenič in umetna čreva za za poljenje mesa.

V Srbiji so se čreva čistila in nasolila, ter se v takem stanju prodajala v Budimpešto tvrdkam: gg. Kinazi in Bajerman, Popelka Tomaž, Braun, Fleišman in bratje Kraus. Ti so čreva sortirali ter jih potem razpošiljali dalje po svetu. Naše blago je prvovrstno in je izdelava mnogo solidnejša, kakor v drugih deželah. Producenti v Beogradu so gg. Joca Filipović in Sin, Velja Carević in Ilija Panić, Trajko Milčić, Rista Džondović in Mihajlo-Mileta Ivković. Čreva se predeluje v vseh večjih krajih v Srbiji, kakor v Nišu, Kragujevcu, Požarevcu, Šabcu in Nišu itd. Iz teh

krajev prinašajo čreva trgovci s črevi in jih prodajajo beograjskim trgovcem, ki jih s svojimi lastnimi izdelki prodajajo v inozemstvo. V novih krajih, kakor v Skoplju, Bitolju, Prištini, Prizrenu in v vseh večjih mestih se čreva predelujejo in se prodajajo v Solun ali v Beograd.

Vsled zmanjšane števila živine je cena črev poskočila i v zlatu i v srebru. Poprej so črevarji v Beogradu kupovali od mesarjev goveja čreva za 1.06 do 2 din. po komadu, sedaj pa jih kupujejo po 20 din. Poprej so se tanka svinjska čreva imenovana «Seitling» kupovala po 0.15 do 0.20 din. sedaj pa jih kupujejo po 2.50 din. Samo ovčja čreva imajo sedaj isto ceno, kot pred vojno.

Vsled visoke cene surovih črev in dragih delavskih moči so tudi predelana čreva dražja. Poprej se je prodajalo 1000 «fati» tankih govejih črev za 31 kron, sedaj za 600 din; 1000 fati debelih črev (Scheibendarn) za 60 kron, sedaj pa za 800 din. Poprej se je prodajalo 100 kom. govejih črev takozvanih «buten» za 30 kron, sedaj za 300 din; preje je bilo 100 komadov mehurjev za 4 krone, sedaj za 80 din; poprej je stalo 100 metrov tankih svinjskih črev 3 krone, sedaj 50 din; 100 m tankih ovčjih črev je bilo poprej za 2.5 kron, sedaj za 80 din. Poprej so črevarji prodajali 100 kg loja po 40—50 din., sedaj stane 100 kg 500 din. Večji del izdelanega blaga se izvozi in le manjši del se porabi v tuzemstvu. Vrednost izvaženega blaga znaša okrog 2 milijona in pol dinarjev. Škoda je, da se ta čreva niso sortirala v tuzemstvu, ter izvažala direktno konsumentom ali pa v tuzemstvo naprej predelala in izvažala v predelanem stanju. Za potrebe salarnih tovarov so se izvažala konjska in oslovska čreva. (Dalje prih.)

Albanija kot samostojna država.

Bivši francoski minister Justin Godard, ki je po nalogu Carnegiejeve ustanove in francoske vlade prepotoval Albanijo, je imel po vrnitvi v Pariz tam svoj ekspozice o utisih, katere je dobil na svojem potovanju čez Albanijo. Med drugim je izjavil:

Albanci se smatrajo za pleme različno od Slovanov in Grkov. Značilna poteza tega plemena je izrazito povdarjanje narodne časti in mož besede. Nadarjeni po naravi, toda zanemarjeni od civilizacije, nimajo samostojne narodne kulture, pač pa so dali sosednjim narodom svoje najboljše elemente. Mnogi so se izselili v Ameriko.

Albanija je bila do leta 1908 vsaj formalno turška pokrajina, ki se je vedno upirala svojemu gospodarstvu, prezirala turškega davčnega izterjevalca in živela kolikor toliko samostojno, ker jo je turška vlada zane-

Podlistek.

Od začetnika do popolnega trgovca.

(24. nadaljevanje.)

»In v tem slučaju pridejo transportni stroški od rečne ladje do morskoga parnika seveda samo v breme prejelnika.«

»Popolnoma pravilno, Ernst! Ako je blago naloženo na kak rečni parnik ali na čoln, in nočemo nositi prevoznih stroškov na pomorski parnik, tedaj oferiramo prosto krov v Hamburg došle rečne ladje. Na vsak način moramo pri transportih po reki, kakor sploh pri vseh transportih po vodi, upoštevati razun tovrnina in vozarine na pristaniškem prostoru tudi še zavarovanje transporta po reki.

Kar se tiče vozarinskih stroškov na pristaniškem prostoru, pripomnim še sledeče: Ako imamo opraviti s transportom po železnici, in s celimi vozovnimi nakladami 5000 ali 10.000 kg, tedaj vozarina odpade, ker dostavi železniška uprava voz direktno pred dotični parnik, seveda, če so napeljani tiri do tja, kar pa so tudi v večini slučajev. — Tudi pri

transportih z rečnimi ladjami in čolni lahko v namembnem pristanišču odpadejo vozarinski stroški, ako gre za večje partije ali cele naklade; v tem slučaju se takoj pri pogodbi glede tovrnina dogovori, naj se dotična ladja ali čoln pri dohodu v morsko pristanišče postavi podolžno ob pomorski ladj, kjer se blago potem enostavno preloži.

Kar se tiče takozvanih franko-oftert ali franko-dobav, razločujemo:

a) pri železniških pošiljkah: dobave proste tovrnina,

b) pri pošiljkah z ladjami: 1. dobave proste tovrnina, 2. dobave, tovrnina in zavarovanja proste.

Ako oferiramo blago tovrnina prosto po železnici, na pr. franko postaja Bromberg, tedaj to vključuje za prodajalca sledeče stroške: 1. vozarino na odpošiljalnem kraju, in 2. železniško tovrnino, dočim ima razkladanje blaga, ako gre za cele vozovne naklade, oskrbeti prejelnik; pri kosovnem blagu napravi to železnica.

Ako pa zahteva prejelnik pri pošiljkah z ladjo dobavo tovrnina prosto, tedaj hoče zavarovalnino na vsak način sam kriti in te bi potem pri našem zaračunu ne bilo pravzaprav treba upoštevati.

»Če pa dospe blago poškodovano po havariji, ali če je sploh cela ladja uničena, tedaj lahko v takem slučaju primemo edino-le prejelnika,« pripomni Kurt.

»Kaj drugega nam tudi ne preostaja, ako namreč tudi sami ravnatko ne zavarujemo. Zato si zapomnite, da mi vedno zavarujemo, tudi tedaj, če nas odjemalec izrecno obvesti, da on zavarovalnino krije. Na ta način se obvarjemo lahko različnih neprijetnosti in vemo, kje imamo prijeti v slučaju havarije. — V takem slučaju seveda zavarovalne premije sicer ne vzamemo v račun, pač pa jo moramo upoštevati pri računanju cen kakor tudi sploh pri vseh kalkulacijah, ki se tičejo transporta po vodi.

Drugi način franko-ponudb, ki bazirajo na transportu po vodi, vključujejo zavarovanja, in oferiramo na primer: »franko tovrnina in zavarovalnina Hamburg, Antwerpen ali Rotterdam«, ali enostavno »cif. Hamburg, Antwerpen, Rotterdam«. Kot prodajalec, oziroma ponudnik moramo v takem slučaju seveda vključiti zavarovalno premijo v ceno, to je, ne smemo je ločeno računati, dočim nosi kupec vse druge stroške, kakor tudi stroške razkladanja iz rečne ladje. On torej kupi blago iz rečne ladje.

Enako je pri pošiljkah s pomorskimi ladjami. Ako prejmemo od zunaj ponudbo cif. Hamburg, Stettin itd., tedaj vemo, da imamo kupiti iz došlega pomorskega parnika, to je, da nam blago stoji na razpolago na krovu parnika, ki je dospel v Hamburg ali Stettin, in da imamo v tem slučaju nositi vse stroške za razkladanje, pristaniško stojnino, vozarino, morebitno carino itd.

Ako nasprotno napravimo mi cif. ponudbo ven, na pr. v Kristjanijo, tedaj gre tovrnina in pomorsko zavarovanje, kakor sploh vsi stroški do prihoda parnika v Kristjanijo nam v breme, dočim nosi naš kupec razkladalne stroške in morebitno carino.

»Zakaj pravzaprav imenujemo te vrste ponudbe enkrat cif.-oferte in drugič caif.-oferte, gospod Krej? Zdi se mi, da pomeni oboje taistola«

»Saj je tudi popolnoma isto, Adolf, Cif. ali c. i. f. pride iz angleškega »cost insurance and freight«, kar pomeni toliko, kot »zavarovalnina in tovrnina sta plačani ali vključeni v ceni; v francoščini imamo enak izraz, namreč »coût assurance et fret«, iz česar nastane okrajšava »caif.«, ako vzamemo od vsake besede le začetnico.

(Dalje prih.)

marjala bodisi v trgovskem, bodisi v prometnem oziru. Zato se je Albanija pridružila revoluciji z upanjem, da bodo Mladoturki računali z njenim stremeljem po samostojnosti in ji dali avtonomno organizacijo. Mesto osvoboditve pa je prišla kazen. Posledica je bila, da so se Albanci zbrali v gorah, ter z zavzetjem Skoplja 1911 zadali turškemu gospodstvu prvi udarec. Nato se je 24. novembra 1912 konstruirala samostojna albanska vlada. Izmail Kemal Bei je proglasil neodvisnost Albanije.

Pišlo je do londonske pogodbe, ki je naložila šestim velesilam nalogo, da organizirajo Albanijo kot samostojno kneževino in ji določijo meje.

Veleposlaniška konferenca je izdelala statut, mednarodna razmejitvena komisija pa je določila južno mejo napram Grški. Za določitev severne meje ni imela več časa, ker jo je prehitela svetovna vojna.

Ironija zgodovine je hotela, da je vojna, ki jo je vodila antanta s parolo samoodločbe narodov, izročila Albanijo kot plen velikim narodom za plačilo njihovega zavezništva. Dne 25. aprila 1915 je bila podpisana v Londonu med Anglijo, Francijo, Rusijo in Italijo tajna pogodba, katere člen 7. izročila Italiji Dalmacijo in Valono. Srednja Albanija naj bi postala nevtralna država, južni del Albanije pa naj bi se razdelil med Črno goro, Srbijo in Grško. Italija je izjavila, da ne bo nasprotovala lastninskim pravicam Srbije in Grške, ako dobi Valono. Sektor med morjem in Arzirokastrom so zasedli Italijani, sektor med Arzirokastrom in makedonsko mejo pa Francozi. Avstriji so na severu pridržali albanske prefekte in podprefekte, protežirali albanske šole in obljubovali avtonomijo.

Tudi Italijani so zasledovali isto taktiko, ter je italijanski vojni poveljnik v Arzirokastru v imenu italijanskega kralja proglasil neodvisnost Albanije.

Francozi so ustvarili v svojem sektorju »Republique autonome de Corizza« in ji dali lastno finančno upravo.

Po vojni v mesecu juliju 1919 sta sklenila Pittoni in Venizelos tajno pogodbo v svrhu medsebojne pomoči glede razdelitve Albanije. Razdelitev pa je preprečila Wilsonova intervencija. Wilson je izjavil, da tajne pogodbe med Titonijem in Venizelosom Amerika ne prizna, nakar sta Lloyd George in Clemenceau izjavila, da se ta pogodba razveljavi. Albanija je bila v tem trenutku svobodna.

Narodno gospodarske zadeve.

Trgovina.

Trgovinska pogodba s Poljsko. V Varšavi se prično tekem prih. meseca pogajanja naše vlade s poljsko za sklenitev medsebojne trgovinske pogodbe. Za našega glavnega delegata je imenovan inšpektor v ministrstvu trgovine in industrije Pantelič.

Industrija.

Kriza v češki steklarski industriji. Češka steklarska industrija je pred težko krizo. Dosele je v steklarskih podjetjih odpuščenih 13 tisoč delavcev, nad 20.000 delavcev pa dela samo po dva do tri dni na teden.

Obrt.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru. (Od 8. do 17. septembra.) Delo na razstavnem prostoru redno napreduje. Skoraj vsi paviljoni so že dogotavljeni. Treba bo samo še očistiti prostor in paviljone opremiti. V lastnem interesu vseh razstavljalcev je, da pravočasno naznanijo svoje želje glede posebne opreme in dekoracije prostorov in pa-

viljonov. — Vozne olajšave za razstavljalce in posetnike pokrajinske obrtne razstave. Prometno ministrstvo in ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani je dovolilo vsem razstavljalcem in posetnikom razstave na vseh železniških progah naše države polovično vožnjo tako za osebni promet, kakor za dovoz in odvoz razstavnega blaga. Tozadevne legitimacije se bodo te dni razposlale v vse kraje naše države, tako, da si jih bo lahko vsakdo pravočasno nabavil. Opozorjamo pa na to, da je legitimacija brez znaka ali oziroma znak brez legitimacije neveljaven. Znak se je uvedel zato, da se vse posetnike razstave takoj spozna in se jim lahko gre na roko, brez da bi bilo treba dolgo povpraševati. — Preskrba prenočišč za obiskovalce razstave. Vse zunanje obiskovalce in razstavljalce opozorjamo, da jim na željo preskrbi prenočišče stanovanjski odsek razstavnega odbora, ki bo ves čas razstave permanentno v službi. Priporočamo vsem razstavljalcem, da se tega odseka v najizdatnejši meri poslužijo, da se na ta način prepreči vsako odiranje. Vse tozadevne želje se lahko takoj sporoče temu odseku z natančno navedbo, za koliko oseb in dni se želi prenočišče, skupno ali posamezno itd. Istotako se naj vse event. pritožbe glede prenočišč temu odseku sporoče. — Pisarna razstavnega odbora se nahaja na razstavnem prostoru v Prešernovi ulici, kamor se naj blagovolijo obrniti vsi interesi, kjer dobe vsa pojasnila in navodila za razstavo.

Denarstvo.

Avstrijski carinski nadavek. Z Dunaja poročajo, da znaša zlata pariteta za dobo od 21. do 27. avgusta 15.200 avstrijskih kron.

Carina.

Carinsko posredništvo. Finančno ministrstvo v Beogradu je imenovalo carinskim posrednikom pri glavni carinarnici v Mariboru »Kralj. dvorno spedičijo »Orient« d. d. »Ukinjenje uvoznih carin na žitarice. Z rešenjem ministrskega sveta od 18. l. m. je ukinjena uvozna carina na pšenico, rž, pivo, ječmen, oves in koruzo. Rešenje velja od 18. avgusta.

Gremij trgovcev v Ljubljani opozarja vse svoje prizadete člane na razpis ministrstva za finance, ki je objavljen v Uradnem listu z dne 17. julija t. l., št. 76. V tem razpisu se določa, da se mora za blago, ki je sicer naročeno v pogodbenih državah pa je odposlano na naročnika iz Nem. Avstrije odnosno Dunaja, plačati maksimalna carinska tarifa. Gremij trgovcev je sicer naprosil trgovsko in obrtniško zbornico v Ljubljani, da intervenuje pri ministrstvu za finance v tem smislu, da stopi ta razpis v veljavo po preteku štirih mesecev, ko je bil razglašen v »Službenih Novinah«, vendar je pa potrebno, da prizadeti trgovci obveste takoj svoje dobavitelje v pogodbenih državah, ter odločno zahtevajo, da se jim blago več ne odpošlje iz transitnih skladišč na Dunaju.

Davki.

Tržnina in uvoznina. Z dnem 28. t. m. prične mestna občina ljubljanska pobirati novi davščini, t. j. tržnino in uvoznino. Tržnino morajo plačevati vsi producenti, sploh vsak, kdor postavi na javnem prostoru, v barakah, lopah, na stojnicah itd. svoje blago na prodajo. Tržnina znaša za stojnice, barake, lope itd. od prostora do 5 kvadr. metrov 1 Din, do 10 kvadr. metrov 2 Din, nad 10 kvadr. metrov 3 Din za vsak dan. Od male perutnine se bo pobiralo 25 para, od velike perutnine pa 50 para za vsako glavo. Za drugo blago znaša tarifa pri jerbasih, košarah 25 para, pri ročnih vozičkih 50 para, pri vozovih z enim konjem 1 Din, pri vozovih z dvema-konjema 2 Din. — Uvoznina se po-

bira od vsega blaga, ki se uvaža v mesto. Blago v teži do 50 kg je uvoznine prosto. Pri teži nad 50 kg bo plačati: do 500 kg od živil 1 Din, od drugega blaga 3 Din, do 1000 kg od živil 1.50 Din, od drugega blaga 5 Din, do 2000 kg od živil 2 Din, od drugega blaga 8 Din, do 2500 kg od živil 2.50 Din, od drugega blaga 12 Din, do 3500 kg od živil 3 Din, od drugega blaga 24 Din, od vagona živil 10 Din, od drugega blaga 60 Din. Vsak avtomobil, osebni in tovorni, plača ob vstopu v mesto 2 Din, če pa je naložen, plača uvoznino po predstoječi tarifi.

Promet.

Nove telefonske zveze. V poštnem ministrstvu se izdelujejo zadnje čase načrti za nove telefonske zveze, ki bodo spajale nekatere centrale v naši državi med seboj in z inozemstvom. Za enkrat se gradi zveza Beograd-Sarajevo, nakar prideta na vrsto zvezi Beograd-Zagreb in Beograd-Ljubljana.

Železniška konferenca v Radgoni. V Radgoni se vrši konferenca naše in avstrijske železniške uprave v svrhu ureditve obmejnega prometa, predvsem na progi Spilje-Ljutomer.

Kmetijstvo.

Razstava goveje živine na Bledu. 8. septembra t. l. se vrši v Zaki na Bledu razstava goveje živine, za katero je poljedelsko ministrstvo dovolilo prispevek 10.000 dinarjev. Za razstavo odbrana živina naj se prižene ob osmi uri zjutraj na razstavni prostor, kjer se bo takoj po skupinah (biki, krave, mlada plemenska živina nad enim letom) razvrstila. Razstave se smejo udeležiti le člani Kmetijske družbe iz radovljiškega političnega okraja, katerih živina je za to odbrana. Zaključek razstave in razdelitev daril opoldne.

Ljubljanski veliki sejem.

Iz sejmske pisarne nam poročajo: Kdor ima še od lanskega leta kake razstavne predmete ali kaj opreme na sejmišču, naj jo nemudoma odstrani, ker bi bil v nasprotnem slučaju sejmski urad prisiljen, odstraniti imenovane predmete na stroške posestnika, ne glede na eventualno škodo, ki bi vsled tega utegnila nastati.

Sejmske znake in številko legitimacije dobi vsak razstavljalet šele po prihodu na sejmišče ob otvoritvi semnja. To smo morali vpeljati v svrhu lažje kontrole in javljamo to vsem, da preprečimo eventualne reklamacije. Polovično vožnjo dobi vsak udeležnik s samo legitimacijo ne glede na znak. Ko pride na sejmišče, mu pri blagajni odzvamemo kupon in damo znak ter napišemo številko znaka na legitimacijo.

Dobava, prodaja.

Dobava mesa. Interesentje, ki žele prevzeti dobavo mesa za garnizijo Ljubljana za čas od 1. oktobra 1922 do 31. julija 1923 (dnevna potreba ca. 1250 kilogramov), naj stavijo svoje ponudbe dne 26. avgusta t. l. intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani ali 5. septembra t. l. armijski intendanturi v Zagrebu. Predmetni pogoji so pri divizijski intendanturi v Ljubljani in pri Armijski intendanturi v Zagrebu interesentom na vpogled.

Tržna poročila.

Zagrebski žitni trg. V kronah za 100 kg postavno postaja: Pšenica (76—77 kg) 1800—1850, rumena koruza 1530 do 1570, krmilni ječmen 1560—1600, oves 1330—1380, fižol 1360—1500 po kakovosti, moka št. 0 2750—2800, št. 2 2650—2700, št. 4 2600—2700, št. 7 2200—2300, otrobi 930—950.

Lesni trg. Cene so bile pretečeni teden: hrastovi hlodi I. 3000 do 4500 K, II. 1600 do 2400 K, hrastovi hlodi za furnirje 4000 do 4500 K, fin hrastov les 10 do 12.000 K, doge za sode 180 do 220 K, francoske doge za sode 1000 komadov 4080—6000 K, bukovi hlodi I. 800 do 1000 K, jesenovi hlodi 1600 do 2400 K, javorjevi hlodi 1800 do 2500 K, hrastovi brzojavni drogi 1060 do 2000 K, bukovi pragi 90 do 110 kron, bukov les za kurjavo I. 7000 do 9000 K, II. 6500 do 7000 K, oglje 30.000 do 40.000 K za vagon.

Borza.

Zagreb, devize: Dunaj 0.91—0.925, Berlin 5.80—6, Budimpešta 5.08—5.15, Bukarešt 70—75, Milan 376—390, London 377.50—385, Newyork ček 85—85.50, izplačilo 83.50, Pariz izplačilo 665—670, ček 660—665, Praga 290—300, Svica 1595—1597, Varšava 1.10—1.125; valute: dolar 82, avstr. krone 0.10, češke 280—285, franki 640, marke 8.

Jadranska banka 400.

Ljubljanska kreditna banka 210.

Trboveljska premog. družba 300.

Beograd, devize: Berlin 6.375, Bukarešta 65, Milan 375.50, London 375.50, Newyork 83.80, Pariz 660, Praga 293, Svica 1595, Dunaj 0.975.

Curih: Berlin 0.28, Newyork 524.50, London 23.45, Pariz 40.80, Milan 23.20, Praga 17.70, Budimpešta 0.30, Zagreb 1.4750, Sofija 3.10, Varšava 0.650, Dunaj 0.0050, avstr. krone 0.0075.

Berlin: Italija 87.89—88.11, London 8838.90—8861.10, Newyork 1972.53—1977.47, Pariz 15.330.80—15.369.20, Svica 37.652.85—37.747.15, Dunaj 1.98—2.02, Praga 6441.90—6458.10, Budimpešta 99.87—100.13, Sofija 1148.55—1151.45.

Najčedeja narodna jed

so testenine „Pekate“ izdelane iz samega zdroba, jecklene, vsebujejo najplemenitejše dele zrnja. Zato so najbolj redilne ter izvrstnega okusa. Izdelane so iz samega zdroba, zato se tudi najbolj nakuhajo, tako da dosežejo 3kratno količino nakuhani.

Spretno

prodajalko

sprejme tvrdka A. Šarabon, specerijska trgovina v Ljubljani.

AVTO

bencin, pnevmatika, olje, mast, vsa povrnila in vožnja. Le prvovrstno blago in delo po solidnih cenah nudi Jugo-Avto, d. z. o. z. v Ljubljani.

Ali ste že okusili

„LUKUL“???

naš prvi, edini domači juhini izvleček (zabela), kateri

prekosi vsled izdatnosti okusa in cene vse druge izdelke.

Izdeluje „LUKUL“, d. d. z. o. z.

Zahtevajte v vseh trgovinah! Ne pošiljajte našega denarja v tujino!

En gros trgovina
F. ČUDEN, LJUBLJANA
Marijin trg št. 3

razstavi na Ljubljanskem velesemju 2.—11. sept. 1922. Paviljon E št. 6a

Švicarske žepne ure:

Omega, Doxa, Eterna, Cyma, Tavannes Watch, Prevoté, Emigna, Volo itd.

Amerik. double blžuterija.

Ustanovljeno 1896

Mednarodni transporti

Antonio Biancheri & Comp., Postojna

Centrala: Ponteba.

Podružnica: Postojna (Poštni predal 17). Villach (Poštni predal 51)

Agentura: Prestranek, Trbiž, Arnoldstein.

Oprema vsake vrste blaga.

Specijalna odprema živil, žive in zaklane živine v kateri koli kraj.

Vsa naročila za Jugoslavijo sprejema medn. trg. sped. in sklad. d. d. »Orient«, podružnica Ljubljana, Sodna ulica števil. 3.

Ustanovljeno 1896

Orodje, tehn. potrebščine

ODON KOUTNY, Kolodvorska ulica 37

razstavlja na velesojmu

v paviljonu H št. 345.**Mavec - gips**

portland- in roman-cement, apno, opeko, umetni škrlj, strešno in izolacijsko lepenko, watprof, karbolinej, drvocement, razne žeblice

nudi po najnižji ceni

Kosta Novakovič in dr.

veletrgovina s stavbenim materijalom

Ljubljana,

Miklošičeva cesta števil. 13.

Prevzame se tudi izpeljava xylo-litnih tlakov.

Tovarna klobukov „ŠEŠIR“

d. d. Škofja Loka

izdeluje najfinejše klobuke vseh vrst iz zajčje dlake

Specijaliteta: velur klobuki.

Kupuje tudi vsako množino zajčjih kož.

The „Oliver“

boljši in najcenejši

pisalni stroj

Zastopstvo in zaloga

Ivan Gajšek

papirna trgovina

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 2.

Na drobno!**Na debelo!**

Vse vrste usnja: boks, ševro, črni in barvani. prodaja trgovina usnja

J. MARCHIOTTI, LJUBLJANA

Sv. Petra cesta števil. 30.

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarn: Bösendorfer, Erhbar, Czapka, Hötzl, Schweighofer, Stingl itd. Tudi na obroke.

Jerica Hubad roj. Dolenc. Ljubljana, Mišerjeva ulica 5.

LJUBLJANSKI VELESEJEM**Tovarna gumbov — Slov. Bistrica****Vzorčni velesojem v Pragi**

od 3. do 10. sept. 1922

Centralno tržišče srednje Evrope.

Najcenejši izvirnik za nabavo raznovrstnih izdelkov čehoslov. industrije.

Velesojmski znak z izkaznico stoji 25 Din, služi kot permanentna vstopnica v razstavišče in upravičuje k popustu pri vožnji po železnici. Velesojmski stanovanjski urad preskrbi udeležnikom ugodna stanovanja. Natančnejša pojasnila dajejo vsi čehoslov. konzulati, zastopniki Praškega velesojma in

Velesojmska pisarna**Praga I., Staroměstská radnice**

ker se prodajajo tudi znaki in izkaznice.

Underwood

najboljši ameriški pisalni stroj sedanjosti!

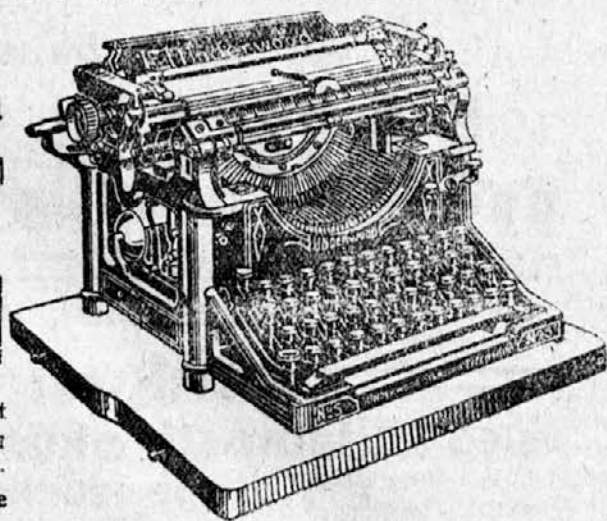
Opalograph

razmnoževalni aparat razmnožuje strojno in ročno pisavo potom neizrabljive stekl. plošče

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo

The Rex Co. Ljubljana, Gradišče 10.

Moderno urejena popravilnica vseh pisalnih strojev.

Jadranska banka -- Beograd

Delniška glavica: Din 60.000.000

Rezerva: Din 30.000.000

PODRUŽNICE:

Bled,	Jelsa,	Ljubljana,	Split,
Cavtat,	Jesenice,	Maribor,	Šibenik,
Celje,	Korčula,	Metković,	Tržič,
Dubrovnik,	Kotor,	Prevalje,	Zagreb.
Herzognovi,	Kranj,	Sarajevo,	

Amerikanski oddelek.

Naslov za izjave: JADRANSKA.

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

Frank Sakser State Bank, Cortlandt Street 82, New-York City.

Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofogasta, Punta Arenas, Puerto Natalos, Porvenir.